

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.— „
četrt leta 2.50 „
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslane, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravišтво Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Ob začetku drugega četrtletja pozivljamo vse somišljenike in somišljenice, naj vztrajno in neumorno delajo za naš list — za svoje glasilo! — Sovražniki pritiskajo na nas od vseh strani. Zaslombe in pomoči moramo iskati sami v sebi! Vsi na delo! — Okrajna učiteljska društva, storite v polni meri svojo dolžnost!

„Ali imaš program?“

Bil sem pred leti nekje na volilskem shodu, kjer so zbrani volilci imeli nominirati kandidata. Tri stranke so si stale v srčitem boju nasproti, in razvneti govorniki so izkušali z ognjevit besedo sugerirati — kar bi si tovariš Hreščak gotovo prepovedal in proti čemur protestiral — volilcem načela in nazore svoje stranke. Tam v kotu pa je zibaje se stal možiček, ki je s hreščecim glasom vprašal prav vsakega govornika, ki se je zgledil k besedi: »Ali imaš program?«

Ta shod in ta prizor mi hodi na misel, ko berem v »Učiteljskem Tovarišu« polemiko o vprašanju, ali ima naša Zaveza program, ali ima strogo začrtan pot, po katerem naj hodi in uravnava svoje delovanje, ali ga nima.

Tovariš Hreščak pravi, da ga nima in ga nikdar imela ni, da je taval v temi brez smotra, da je coklja, ki zastavlja pot in dela ovire svobodnemu zletu mladim, boja in dela željnimi tovarišim.

Tovariš pl. Kleimayer pritrjuje tovarišu Hreščaku tako nekako sramežljivo in protestira obenem s svojimi dokazi; tovariš Erjavec, ki je s svojim zadnjim člankom hudo navskriž s svojimi prejšnjimi izjavami, pa trdi, da je imela Zaveza program pred 25. leti, toda ta program se je postaral.

Drugi tovariši, najsibodo že veterani z ranami ali brez ran, rekrut — Adonis — lepo ime — ki so se oglasili v »Učiteljskem Tov.«, priznavajo, da je Zaveza delovala ves čas svojega obstanka za bla-

ginjo učiteljstva, za njegov ugled in za napredek narodnega šolstva.

Seveda programa, ki ga nam sestavlja sedaj dr. Tuma v Gorici in podpisuje tovariš Hreščak — jaz ne vem, če je res, tržaška »Edinost« trdi tako — Zaveza nima in ji ga tudi ni treba. »Akademičnih razprav o narodnosti, prodiranja v bistvo politike, odpiranja pogleda v silni kompleks gospodarskih vprašanj in narodno-ekonomskih razvojnih tendenc, preciziranja stališča militarizma, carinskih tarif in obdačenja raznih idealogij« in drugih, iz socialističnih revij nabranih, a ne dobro pojmovanih fraz ne maramo v Zavezinem programu. S takim balastom nam je ni treba obkladati.

Dolgo vrsto let že delujem pri Zavezi; pri krstu sem ji stal in z bistrim očesom opazoval ves čas nje delovanje, stremjenje in napore, zato lahko trdim, da je imela in ima Zaveza lep program in strogo začrtan pot, po katerem hodi. Če se ji posreči, da kdaj popolnoma uresniči svoje lepe ideje, jasnejše posije žarko solnce po slovenskih zemljah, in srečnejše dneve bo užival toli zatirani slovenski narod!

Zvezda vodnica v delovanju Zaveze je krepak razvoj slovenskega ljudskega šolstva na svobodni in narodni podlagi. Nikdar se ni ustrašila truda, nikdar opustila prilike in korakov, ki jih je bilo treba storiti v napredek in razvoj našega šolstva. Vselej je krepko povzdignila glas, kadar so izkušali nasprotniki ljudske izobrazbe zaslužiti šolstvo in ga vpreči v pogubonosni mednarodni klerikalni jarem in ga spraviti v neomejeno oblast krive palice. Zaveza hrepeni in deluje na to, da bi se povzdignilo slovensko ljudsko šolstvo na ono stopnjo popolnosti, na kateri se nahaja šolstvo drugih večjih in v srečnejših razmerah živčih narodov. Ali ne deluje Zaveza s takim načrtom, s takim programom za blaginjo in kulturni napredek slovenskega naroda? Le na isti stopnji izobrazbe in kulture stoječemu narodu

je mogoče tekrovati s kulturnim sosedom na vsakem polju kulture! Kulturni narod ne hlapčuje več svojemu sosedu, neče več opravljati del najnižje vrste, temveč hoče biti enakopraven član človeške družbe. Če stremimo za tem idealom, ni li to lep, idealen naš program? Ni se nam še uresničil ta ideal, zato delujemo še vedno za njegovo uresničenje in zato naš program še ni — zastarel!

Druga zvezda vodnica v delovanju Zaveze je svobodno, značajno, gmotno dobro podprto, strokovno temeljito izobraženo učiteljstvo. Tudi v tem pogledu je storila Zaveza svojo dolžnost. Kar je v njenih močeh, skrbi za značajen učiteljski naraščaj, ker ve, da samo kremenit značaj vzgojuje trdne značaje. Zavezi je vedno na srcu temeljita izobrazba učiteljstva, zato se z veliko vnetostjo poteguje za višjo izobrazbo, za izpolnitev učiteljske navzgor, za vseučiliške tečaje za učiteljstvo, za svobodno pot učiteljstvu na vseučilišče.

Kaj pa je storila Zaveza za izboljšanje našega gmotnega stanja? Zloben ali pa neveden je tisti človek, in veliko krivico dela zavezi, kdor ji očita tu nedelavnost, kdor trdi, da je bila coklja v tem vprašanju. Berite o tem Zavezina poročila in sramujte se, da se upate izreči tako neresnico, kakor ste jo zapisali v svojem glasilu, v »Naših zapiskih«! Če Zaveza ni dosegla povoljnih uspehov, če ni naš gmotni položaj tak, kakor so naše opravičene zahteve, ni kriva nedelavnost in breznačajnost Zaveze, kriv je naš skrajno žalostni politični položaj. Legislativne oblasti pa Zaveza nima!

Čas se bliža; zdaj pa na noge, zidarji in kovači! Na dan s stvarnim in resnim programom! Če bomo videli, da bo Vaš program dober, resen, Vam radi izročimo vodstvo Zaveze! Toda dokler mečete okrog sebe — kakor dosedaj — samo s praznimi besedami brez jedra, dokler pišete samo, da pišete, dokler ne poveste, kaj in kam hočete, Vam ne zaupamo! Da

bi nam pa Vi zavedli našo Zavezo v brez-narodni socializem, ne in zopet ne! Zato nam je Zaveza premila in draga. Iz tega vzroka vam kličemo: »Hands off!«

L. Jelenc.

V obrambo „starih“.

V Trstu, 17. marca 1914.

Negacija ni delo; zgolj kritika ni delo; zgolj teorija ni delo; pokažite pota in načrte, ki nas povedejo hitreje do pozitivnih uspehov — nisem reakcionar in ne konservativec! — a pravim: ne zame-tujte izkušenj, ker to je revolucionaren pokret, ki škoduje stvari; mi rabimo evolucije, prerodenja svoje notranjosti, zato poprimite rajši tudi sami za pozitivno delo, pojdite od skupine do skupine, od poedin-ca do poedinca — prenovite ga in napravite ga sposobnega za novo življenje, za tisto življenje, ki ga hočete živeti; če pa mislite, da je revolucionaren pokret tudi potreben in v interesu dosege gorenjih smotrov, če mislite, da je neob-hodno potreben, vrzite poedin-ce, vrzite odbore, tedaj: na delo!

Oseba ni stvar, in napredek stvari ni odvisna od osebe. Časih res da z osebo pade sistem, časih se pospeši delovanje, a časih se z osebo tudi zavre dolgoletne izkušnje, ki so potrebne za sigurno vodstvo organizacije brez dolgega izgubljanja časa. Ne smemo pozabiti, da je organizacija kos političke celote, torej tudi program ni nje vse; treba ljudi, ki ga izvajajo in treba je te ljudi tudi trdno organizirati, treba jih družiti, treba jih pomnoževati in dopolnjevati; dopolnjevati in pomnoževati pa na ta način, da so prej vsi dobro vzgojeni in uporabni v našem

LISTEK.

Poročilo odbornika.

Poročal Ludovik Š., odbornik Ormoškega uč. dr., na zabavnem delu februar-skega zasedanja.

Odbornikovo poročilo ni na nobenem običnem zboru na dnevnem redu. Konstatiram torej takoj v začetku, da se godi p. n. gg. odbornikom (mišljeni so samo oni, pravi odborniki brez portfelja) v tem oziru velika krivica, kakor je obratno tudi njihov delokrog velik in je istomerna tudi njihov velika odgovornost.

Mogoče pa je, da se za odbornike volijo le taki ljudje, od katerih se ne more pričakovati, da bi bili sploh kakega poročila zmožni. Časih se volijo za odbornike tudi taki, ki se zdijo kakemu društvu že prestari in v njega vodstvu onemogli predsedniki, podpredsedniki i. dr., to potem niso več odborniki, imenujejo se kratkoma spokorniki. Med odborniki pa se ne najdejo samo odslovljeni predsedniki in podpredsedniki, temveč tudi odstopivši tajniki in blagajniki. Preden se spuščam v podrobno delovanje odbornika, in sicer pravega odbornika, nekaj ob-čih opazk.

Vsako društvo ima odbor; društvo je telo, odbor pa želodec. Kar društvo od-boru pripravi, to mora odbor prebaviti;

od tega mu časih hudo postane. Kadar je odborova seja nesklepčna, takrat ima društvo želodčni krč; kadar pa je zborovanje nesklepčno, takrat pa ima društvo krč v nogah. Društvo se v takih slučajih le takrat ozdravi, če njeni blagajnik »no-ter vzame«. Blagajnik je pri društvu to, kar je žolč pri želodcu. Želodec potrebuje za uspešno prebavljanje žolčne kisline, društvo pa za obstanek blagajničarjeve srebrnine. Blagajnik ni pravi odbornik. Ofi je poleg predsednika največji grobian v odboru. Njega se vsi bojijo; katerega on pogleda, tisti se že trese; proti kateremu se on napoti, tisti že medli. Takemu po-tem blagajnik na žili pušča, in kmalu mu je boljše.

Prvi v odboru je predsednik, toda ravno zaradi tega, ker je predsednik, ni pravi odbornik. Rekel pa sem, da je on največji grobian. On celo društvo, ali pa po potrebi vsakega posameznega člana obrca. Za vse te brce, on jih imenuje Winke und Mitteilungen des Vorsitzen-den, mu moramo prav vdano in ponižno v lice gledati. Za predsednikom je prvi podpredsednik. Tudi on ni pravi odbornik. Društvo ima podpredsednika za to, da čuva z njim predsednikovo zdravje. Podpredsednik ima namreč to veliko na-logo, da kadar zapusti predsednik svoj sedež, ga nemudoma mora zasedsti go-spod podpredsednik, da se stol ne ohladi; er ist demnach die lebendige Wärme-flasche des Herrn Vorsitzen-den.

Najbolj neumen v celem društvu pa je tajnik, ker si ne more nič zapomniti, kar se na zborovanju godi, si mora vse zapisovati. Dosedaj se je mislilo vedno, da je tajnik duša vsemu društvu, pa temu ni tako! Najnovejša raziskovanja so nam-reč dokazala, da je tajnik društveno črevo. Kakor dobi črevo od trupa in želodca, tako dobi tajnik od društva in od-bora vse snovi, da jih še poslednjikrat temeljito in docela predela in izloči končno potrebno od nepotrebnega. Svoje eks-trakte pošilja potem po časnikih na vse vetre. Časih veje iz teh člankov oster duh, ki vonja posebno tistim društveni-kom, ki ne izpolnjujejo svojih dolžnosti. Zaradi tega ostrega duha, ki jim je se-veda nevšečen, vihajo nosove. Kadar je tajnik z delom preobložen, takrat trpi društvo na boleznih, imenovani Stuhlver-stopfung. Kakor znano, se zdravi ta bo-lezen z ricinovim oljem; v našem društvu mu pravimo generalni reporter.

Glava društva je predavatelj. Kakor misli v glavi, tako se menjavajo predava-telji. Misli so dobre in slabe, predavanja tudi. Časih se ne more dobiti predavate-lja; takrat ima društvo glavobol. Če pa obljubljeni ali naznanjeni predavatelj iz-ostane, takrat društvo zadene kap.

Društveniki, ki posejajo društvena zborovanja, so srce in žile društva. Po njihovem gibanju ali negibanju se spozna, da ali društvo živi, hira, ali pa je že mrtvo. So pa šolski voditelji žile privod-

nice, ker morejo spraviti vse učiteljstvo dotične šole na zborovališče, žile odvod-nice pa so naše sproge in druge proge. An Arterienverkalkung trpi društvo, če ne more vsega učiteljstva uveljaviti.

Društveniki, ki slabo posejajo zboro-vanja in se vedno opravičujejo, so podobni kurjemu očesu, ki se vedno takrat oglašča, ko se hoče vreme izpremeniti.

Tupatam so društvena zborovanja prav burna, dokaz, da ima društvo tudi živce. Vzrok tej boleznii so tisti člani, ki debatirajo za prazen nič brez konca in kraja, pa tudi člani, ki dolgujejo po več let članarino.

Se eno hudo bolezen ima marsi-katero društveno telo, in to so potujoče obisti ali ribice: Wanderniere. So pa to tiste ribe in ribaki, ki redno vsakokrat zadnji prisopihajo na zborovanje in se zo-pet prvi zmuznejo skozi vrata.

Društva, ki imajo mnogo članov, a redno slabo obiskana zborovanja, so po-dobna starim brezzobnim ljudem, ki imajo pač mnogo let, a ne morejo nikoli nič tečnega prežvečiti.

Društvo pride večkrat tudi v drugi ali takozvani blagoslovljeni stan, in sicer takrat, ko se ima poroditi društvu kak de-legat ali pa tudi ves odbor. Tak porod provzroča dostikrat društvu hude muke. Kadar društva na kaki skupščini ne za-stopa noben delegat, takrat vemo, da je abortiralo. Časih pa se porodi društvu kak nestvor; to so tisti delegati, ki ne

krogu; če so torej naši voditelji storili do sedaj to, da so organizirali, izpopolnili nejasne pojme sedaj med posamezniki, organizirajmo še duševno, približajmo jih programu: **postavimo ta program!**

Morda gremo narobe, a je že 25 let prekasno!

Boj za program je sedaj na mestu, samo če bo srečna roka pri izvedbi tega, ker če podremo sedanjo stavbo organizacije, nam jo bo potreba še enkrat zidati, ko bomo imeli fiksiran program. **Zato ne podirajmo, ne ručimo!**

Preden izrečemo kritiko, uživamo se v dobo začetka nazaj, potem sodimo! Uživamo s za 25 let nazaj, ko je bil program učiteljskega združenja v svrhu reševanja najprej vseh dnevnih vprašanj: organizacija, ki je prej ni bilo. Če pa za danes ta program ne zadošča več, če odgovarja, če tok časa zahteva več, če zahteva programa, odgovarjajočega našemu socialnemu napredku in kulturni višini vede, tedaj si postavimo tak program, če smo že dovolj izkristalizirali svojo stanovsko družbo zanj. Postavimo si temeljna načela, ki hočemo nanja postaviti ta svoj program.

Da se pa dalekosežnega programa ni že dosedaj postavilo in se ni pečalo z njim, to je pa lahko umljivo. Delo na vse strani in izčrpilni boj za obstanek sta nas ovirala, da nismo mogli v vse tajnosti razvoja socialne družbe tako, kakor bi radi, da nismo mogli neovirano s tokom časa tako, kakor bi to zahteval naš položaj. Socialne in politične krivice, dostikrat deprimirajoče in brutalno izvajane nad nami, so zahtevale vednega odpora, vednega vnemanja stanovske zavednosti, da nismo vsi skupaj podlegli sovražniku, ki je dušil naš stan. Komur ni psihologija docela tuja, ta to umeje in — ne obsoja, ampak izreka priznanje in zahvalo. — Morda bi lahko celo obsodili te tovariše vtoliko, da so stali preveč ofenzivno na vse strani napram nasprotnikom učiteljskih zahtev, da so se preveč le branili na vse strani v imenu učiteljskega in za učiteljskega; morda bi bilo pozitivneje delo, da bi z vsestranskim napredkom dvigali sebe in stanovsko celoto ter tako osvojili sebe izpod nadoblasti te družbe in premagali tako nasprotnike. — Ali kar so storili, so storili iz ljubezni do stanu, dostikrat v svojo škodo! Njih delo je bilo nesebično. Tega ne more nihče tajiti!

Pa kdor pozna tako različno — po nazorih — maso, kakor je učiteljsvo, kdor je živel v vsakdanjem boju za nujno odpravo in boljši obstanek, ta bo rekel: težko je!

Bodimo odkritosrčni! Poglejmo našo organizacijo in priznati moramo, da je ni zavreči. Na njej se da marsikaj popraviti, a na njej se da tudi marsikaj novega sezidati. Posebno naša gospodarska organizacija, o kateri še danes nekateri najbolj dvomijo, je dobro razvita in bo nekoč najtrdnjša opora učiteljskega. Našim društvom pa manjka pronicanja idej iz organizacije v organizacijo, manjka iniciativ in skupnih, enotnih smotrov. Lahko rečemo, da je vzrok njih nesistematičnosti in neprogramatičnosti delu to, ker so nastale povečini iz njune potrebe v boju za izboljšanje socialnega stanja in so de-

te položaja in razmer. Nastale so le zaradi potrebe po izboljšanju socialnega položaja, ne pa zaradi hrepenenj po sistematičnem delu in duševnem dviganju celot in poedincev.

In tako lahko vsakdo zasledi v njih takoj, da rešujejo le dnevna vprašanja in stojijo brez trdne podlage, brez dalekosežnih smotrov. Hočem reči: našim organizacijam manjka duše in duha bodočnosti, ker stojijo danes tu brez odgovarjajočega programa. Društva in posamezniki plavajo nejasnosti, vsak s svojimi načrti; da, korakamo skupno, a so naše misli, nazor in načela skoro diametralno nasprotujoča v marsikaterem vprašanju. Bojimo se odločno nastopiti in odlagamo trenotek, ko bo potreba neizogibno izravnanje nasprotujočih si smeri v najkrajših možnih načelnih vprašanjih, ki jih sedaj dosledno podvračamo stanovskim interesnim vprašanjem. Boj za kruh je pred hramom za ideje.

Vkljub vsemu temu se mi pa zdi, da so bile vse puščice in vsa očitanja od strani goriških tovarišev na voditelje naše stanovske centrale premalo premišljene in preveč vržene tjavendan. Posebno za to, ker ni bilo podanega niti najmanjšega migljaja za drugo, boljše pot: pač naziranja poleg ostre kritike, ki niso dokazovala volje do sodelovanja.

Gotovo pa je, da napoči dan, ko bo mo odločno napisali na svoj prapor znak svobodnega mišljenja; ko bomo edini, da je razširiti to idejo do zadnjega v našem stanu in da nam je šolstvo sploh in šolske zakone gledati strogo s svobodnomiselne stališča. Da, prijatelji, vaši ideali so tudi naši ideali, hodimo po trezni poti!

Kaj nam so lepe definicije narodnosti? **Bodimo narodni na praktičen način** pri narodno obrambnem in kulturnem delu, pri pospeševanju narodnega gospodarsko-zadružnega dela. Ne napravljajmo pa namenoma pojma narodnosti identičnega z okostenelim liberalizmom, da kujemo kapital za socialno demokracijo!

Osvojimo si prosvetno, obrambno in gospodarsko delo izpod vpliva političnih strank in vidimo ga samostojno; zato ne hodimo po poti ekstreme v ekstrem.

Napravimo svojo organizacijo neodvisno in pripeljimo jo na pot nad politični razmerami in strankami. Pustimo pa vsakomur v organizaciji svobodo v političnem prepričanju, dokler temelji na načelnih svobodnomiselnosti: iztrebimo pa brezobzirno kulturno si nasprotujoče siogastvo.

Okrepimo se torej duševno in glede na sposobnosti v notranjosti, potem osvojimo svoje delo izven stanovske organizacije na vsakem posameznem polju in organizirajmo si ga samostojno, da ne bo več izrabljanja tega dela v strankarske namene, pač pa ga izrabimo izključno v narodne namene.

Tudi naša organizacija ima delovati za uveljavljanje narodne avtonomije in na tem temeljiti za avtonomijo šolstva.

Pospešujmo torej razvoj stanovske organizacije — pa ne na način, kakor se to vrši v zadnjih časih — potem si osvojimo svoje delo in sebe, ker imamo za to pravico.

Nikdar pa nečemo s tem uvesti nadoblasti našega stanu nad drugimi stanovi,

tudi ne zahtevamo kakih predpravil ali privilegijev za svoj stan v narodu; naša narodna politika ne sredotoči v nadoblasti in razvoju enega stanu naroda, temveč vidimo njeno vrhunec v harmoničnem razvoju vseh slojev, vseh stanov v narodu.

Sedanji reformatorji naše stanovske družbe pa kličejo: Pridobimo si naraščaj za te nazore, osvojimo si njega, in naša je bodočnost!

Usoda kranjske učiteljice.

Prebare.

Mnogo bridkih prevar mi je že naklonil učiteljski stan, ali take še ne, kakor sporočilo o novem šolskem zakonu. Dovolj je bilo uboštva in zapostavljenosti vendar v poklicu učiteljice in matere sem našla srečo in pogum kljubovati vsem težavam. Zakaj vendar sovražijo bogovi na vekov veke — učiteljski stan? Mora li biti učitelj vedno in povsod ponižan? Kak napredek pouka bo to, ako ga bodo nadzorovali neuki člani kr. šol. sveta! Že sedaj sem doživela, da me je tak član gral pri lokalni seji zaradi nazornega nauka in ročnih del, češ, da to ni potrebno; umevno, da bo odslej še bolj oblasten. Prav lahko se zgodi, da mi učeni mož vzame kar besedo pred otroki. Da, zlati časi se nam obetajo! Pri takih prijateljih, čemu bi nam bila višja inštanca, saj zamere več ne bo, ergo tudi ne kazenskih zadev. Posebno nam učiteljicam trikrat blagor! Zaradi par kron nam vzemo — človeško pravo. Ali imamo učiteljice brez dote zato pripravnico, da postanemo brezplačne dekle svojim možem? Ali nas niso starši čisto z žrtvami šolali zato, ker smo imele brihtne glave, veselje do poklica in da bi nam olajšali boj za obstanek tudi v končnem poklicu? Torej le učiteljici ni dovoljeno, kar smejo najpreprostejše žene, namreč rabiti lastnih zmožnosti za služek v prid sebi in svojcem. Bo li še kdo resno snubil neimovito učiteljico? Preprosto dekle s tisočakom bo imelo več privlačnosti, saj vemo, kakšno veljavo imajo v teh dragih časih inteligentna, celo lepa dekleta brez primerne dote. Kdo more trditi, da se poklic učiteljice in žene ne da spojit še posebno, ako ji je mož stanovski tovariš! Ali so one žene, ki letajo v posete in na zabave, boljše gospodinje in matere od resne učiteljice-žene, ki ji pomaga v gospodinjstvu zanesljiva delavska moč? Kako smešno je, bati se slabih omoženih učiteljic, saj ako nima katera veselja do šole, kako pazi že takoj ob nastopu, da bi zapustila prejkoslej nehlajezni učiteljski stan. Pa ne, da bi se zavidalo učiteljicam-materam par eventualnih dopustov? Čudno sicer — pa le mogoče! Ukrepa o pokojnini učiteljic naj niti ne omenjam, ker to je vseh krivic — krona. Čemu plačujemo torej vsa leta pristojbine za pokojninski sklad? Kaj ni društva slovenskih učiteljic, ki bi protestiralo zoper krivične naredbe? Kar ponosno bodimo Kranjce na svojo zavednost! Par mož v Ljubljani, ki ne more umeti, da je žena tudi človek, nam kruto in lahkomišno jemlje in tepta najprimativnejše pravice do življenske sreče, a me — molčimo, O, ti sveta — preprostost! In jaz sem si dosedaj celo domišljala, da bi znale učene ženske boljše voliti, kakor hlapec-analfabet! Le klonimo tihih, saj nismo Angležinje, ampak pristne Slovenke. Do solz imamo še pravico, a teh se ne ceni veliko. — Le pogum, učiteljice in slovenske žene — smrt nam prinese gotovo pohvalo in rešitev, a v večnosti bo dovolj časa premišljati o enakopravnosti in pravicoljubnosti na Kranjskem, v Avstriji in Evropi v 20. stoletju!

Iz zasebnega pisma učiteljice na kmetih.

Gotovo vam je znano, kaj je sklenil naš slavni deželni zbor... poleg raznih »prekoristnih« paragrafov tudi celibat učiteljic. Toda to mu ni zadoščalo, nego vzeti ji hoče tudi še pokojnino, ako se omoži; pokojnino, ki zanjo plačuje; pokojnino, za katero se trudi deset, petnajst in več let! To je vendar krivica, ki vpije do neba! Jemljajo ji vse pravo do življenja! To je vendar nesmisel! To vendar ne odgovarja sedanjim modernim nazorom! Mari naši skrbni deženi očetje na katoliški podlagi ne pomislijo, da odpirajo učiteljicam s takimi zakoni široko pot do nemoralnosti?! Učiteljica je vendar tudi človek in ima pravico do življenja! Je li končno morda vendarle resnica, da hočejo s tem sklepom postreči župnikom in kaplanom?! — Naši klerikalni deželni poslanci kaj radi poudarjajo razmere v sosednjih južnih provincih. Svetovala bi jim in toplo polagala na srce, da se i glede učiteljic ravna po njih zgledu! Vsaj učitel-

lici, ki se trudi in peha leta in leta po zapuščenih vaseh in gorskih zakotjih, naj privoščijo, da sme uživati svojo skromno pokojnino po svoji lastni volji, ali sama, ali s svojim zakonskim družetom! Kar si je pridobila z napornim trudom, z občerkoristnim požrtvovalnim delom — to je vendar njeno — tega bi ji vendar nihče ne smel vzkrati in jemati! To je plen!... Čudno je, da naši, sicer grozno velkopotezni klerikalni poslanci postopajo z nami učiteljicami tako ozkosrčno in malenkostno!

Specialiteta med kavlinimi pijačami je Kathreinerjeva Kneippova sladna kava.

Kathreinerjeva se napravlja iz najboljšega kava in ima sprito tega velikega radinosti, s katero popolni naškodljivost, s svojim Kathreinerjevim načinom dobi Kathreinerjeva okus in vonjavo zdrave kave.

Pristna se dobiva povsod v zaprtih izvirnih zavojih s sliko župnika Kneippa.

Brezplačne učne knjige na dunajskih šolah.

„Papier- u. Schreibwaren-Zeitung“ prinaša članek, ki je važen za vse ljudske šole in ga radi tega prinašamo v prevodu.

Dunajska občina se drži pri razdeljevanju brezplačnih knjig za ubožne učence še vedno stare, higijenske kakor pedagoško neumestne prakse, da te knjige učencem le posojuje ter jih ob koncu šolskega leta zopet zahteva od njih.

Zdravstveni ugovori proti taki metodi so jasni. Znano je, da se boleznirazširjajo najlažje potom knjig, in sicer ne samo take, ki nastopajo akutno, pa izginjajo brez primeroma težkih posledic, temveč tudi take, ki človeka trajno oslabe. Da se ljudstvo obvaruje takega zla, bi se ne smeli bati nikakih žrtv.

Nič manj važni niso pomisleki s pedagoškega stališča, ki govorijo proti vračilu izposojenih knjig ob sklepu leta.

Socialna krutost je, ako opominjamo učenca, ubožnih staršev vse leto, da je manj vreden kakor njegovi součenci ter da knjige niso njegova lastnina; vrhotelega pa gre tudi mnogo dragocenega učnega časa v izgubo s tem, da ima učitelj vse take brezplačne knjige v evidenci. Ako pa se tudi ne oziramo na zgornje pomisleke, bi ne smela moderna pedagogika prezreti psihološkega razločka, ki ga provzroča učenje iz lastne ali pa iz izposojene knjige. Vsak učitelj pa tudi ve, da shranjujejo inteligentni učenci svoje knjige vestno in jih v počitnicah jemljejo radi v roke, da ponavljajo v njih.

Vse te prednosti se izgube po nazadnjaški metodi, ki je v Nemčiji že zdavnaj odpravljena. Kako naj se ustvari medsebojna vez, med učencem in učno knjigo, ako dobi učenec v roke zamavano in večkrat zakrpano, če ne že raztrgane knjige, ki jo pa mora ob sklepu leta tudi še vrniti?

Iz vseh teh navedenih vzrokov moramo odločno zahtevati, da se ta nazadnjaška uredba odpravi!

Agitirajte, pridobivajte novih naročnikov za naše liste, ki so:

Učiteljski Tovariš - - - - - Popotnik, Zvonček.

Iznova pozivamo vsa okrajna učiteljska društva, naj store svojo dolžnost v polnem obsegu! Vsi na delo!

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Društvo slov. učiteljic ima svoj občni zbor v sredo dne 8. aprila točno ob 10. dopoldne na šentjakovski šoli v Ljubljani po sledečem vzporedju:

1. Pozdrav predsednice.
2. Poročilo tajnice.
3. Poročilo blagajničarice.
4. Volitev dveh pregledovalk računov.
5. Novi ljudskošolski zakon in učiteljica.

gredo, kamor se jih pošlje, ali pa tudi tisti odborniki, ki se radi skregajo in predčasno odstopijo. Dostikrat pa se tudi pripeti, da se društvu porodi tak nepridiprav, za katerim mora še društveni blagajnik plačevati potnino ali voznino; n. pr. v Ljubljano ali kamor si že bodi.

Tudi mene je kot odbornika rodilo učiteljsko društvo ormoškega okraja, četudi je društvo srednjega spola. In kako tudi ne, saj so mi za mater bile device, vdovice in žene, za očete pa vsi gospodje, ki so bili za ta posel usposobljeni. Rodil sem se lahko, ker sem bil že zdavnej z vsemi žavbami dobro namazan. In ker to tako lahko gre, se rodim okolo pusta vsako leto, sebi in vam v veselje. Seveda so tudi odborniške dolžnosti velike. Predvsem mora biti odbornik svojim roditeljem hvaležen s tem, da jih zabava, kadar jih obide prehuda bolezen: Verdauungsieber. Zato pa so tudi oni odborniku hvaležni, ker se mu v zahvalo smejejo ter jim on sme pogledati preko črnege ali belega ali rumenega, pravega in nepravdega zobovja globoko v požirak. Kot odbornik imam dolžnost biti točno obnapovedani uri na zborovališču in imam pravico biti lačen do obeda. Kadar gospod predsednik nehalo govoriti, mora odbornik prvi začeti aplavdirati. Dolžnost mu je iti na zborovanje vsakokrat, ob vsakem vremenu in pri vsakem potu. Dež pa ima pravico namočiti ga do kože, sonce žgati, mraz pretresti ga do nohtov.

Odbornik mora vse učiteljsvo šole, na kateri slušbuje, s seboj prignati. Zato

ima pravico jim z laterno domov svetiti, jim nesti zavoj in jih gnati v vsako krčmo, kjer imajo še luč. Doma ima pravico iti naravnost spat.

Svoje največje dolžnosti pa izpolnjuje odbornik takrat, kadar ga kliče predsednik na odborovo sejo. To se zgodi v času, kadar je na cesti čez gleženj na debelo prahu, kadar je najbolj vroče ter imajo odborniki največjo željo in najmanj penez. Takrat imajo v O. najboljšo pivo in takrat nalagajo odborniki najbolj plodnosno svoje talente. V takih slučajih ima pravico vsak odbornik iti domov, če nima več denarja.

Enkrat v letu si vsak odbornik zapoje: »Kaj pa ti pobiš se v nevarnost podajaš...« namreč kadar gre k občnemu zboru. Pri damah poagitira, pojoč: »Al' me, al' me boš kaj rada mela.« Gorje odborniku, če mu ona zažvrgoli: »Kaj boš, kaj boš za mano hodil...«, toda on se ne da kar tako, ampak klobuk po strani in zapoje: »Glej, glej, kak mimo gre...« Če odborniški kandidat propade, takrat žalostno zapoje: »Ljub'ca moja, kaj si st'čila, da ti druž'ga ljubit' greš...« Vendar pa se kmalu zbrihta ter si korajžno zapoje: »Kaj maram sem sami, tri ljubce imam...«

Če pa mu je usoda mila, če se mu po vseh zaprekah in neprilikah vendarle posreči zopet zasedeti odborniški fotelj, onda, čujte, onda si zapoje to-le prekrasno pesmico: »Prav vesel iz šole grem...«